Валерій СОЛОВЙОВ
Галина ФЕДЮК

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

методичні рекомендації

Львів
ЛДУФК ім. Івана Боберського
2026

УДК 371.13:37.037

Рецензенти: *Є. Н. Приступа,* д-р пед. наук, проф. (Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського);
Г. П. Васянович, д-р пед. наук, проф. (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

Рекомендувала до друку вчена рада Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (протокол № 5 від 30 квітня 2026 року)

Соловйов В., Федюк Г.
Зміст педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання: метод. реком. Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2026. 25 с.

Методичні рекомендації присвячені змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, який розглядаємо в єдності когнітивного, аксіологічного, діяльнісного, особистісного, рефлексивного компонентів, що передбачають: інтегрування теоретичних і методичних психолого-педагогічних знань, вироблення та розвиток практичних умінь і навичок педагогічної діяльності в галузі фізичної культури, різні форми самоосвітньої діяльності, що сприяють особистісному саморозвитку та професійному самовдосконаленню здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти

Для викладачів і здобувачів ЗВО, науковців, аспірантів.

УДК 371.13:37.037

© Соловйов В. Ф., Федюк Г. З., 2026
© Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, 2026

Зростання соціального запиту на висококваліфікованих учителів фізичного виховання, здатних продукувати інноваційні педагогічні ідеї, моделювати процес фізичного виховання, опираючись на професійні цінності, власний творчий потенціал зумовлює необхідність удосконалення їхньої підготовки шляхом підвищення мотивації здобувачів щодо педагогічної діяльності, оновлення змісту професійної освіти, приведення його у відповідність до вимог сьогодення. Зважаючи на це, зазначимо, що професійна підготовка сучасних учителів фізичного виховання має орієнтуватися на цілеспрямоване формування в них педагогічної компетентності, розвиток у здобувачів творчого потенціалу, прагнення постійного самовдосконалення у фізкультурно-педагогічній діяльності.

Для своєчасного, якісного оновлення й удосконалення змісту професійної підготовки учителів фізичного виховання у закладах вищої освіти (ЗВО) потрібно спрямовувати навчально-виховний процес не лише на одержання здобувачами освіти педагогічних, професійно-спеціалізованих знань, вироблення рухових умінь і навичок, які вимагають відповідної фізичної підготовленості, а також на розвиток здатності ефективно передати власний руховий досвід вихованцям. У цьому специфіка фізкультурної освіти [18, с. 338]. Також у ЗВО фізкультурного профілю значного покращення вимагає позааудиторна робота зі здобувачами. Особливо це стосується підвищення загальнокультурного рівня молодих учителів фізичного виховання.

У зв'язку з цим їхня професійно-педагогічна підготовка має спрямовуватися на реалізацію проблемного та розвивального навчання, більш активно, цілеспрямовано формувати професійно важливі та соціально значущі якості здобувачів, до яких належать патріотизм, духовність, ініціативність, товариськість, комунікабельність, вимогливість, наполегливість тощо. Ураховуючи проєктовані (очікувані) результати фізкультурно-педагогічної освіти, в змісті навчальних компонент доцільно, на додаток до широкої, різнобічної спортивної підготовки і традиційних для ЗВО фізкультурного профілю обсягів науково-теоретичних знань, посилити позиції не лише актуальних нині менеджменту, маркетингу, математичної статистики, інформаційних технологій, біомеханіки і біохімії, а й психолого-педагогічну складову їхньої професійної підготовки. При цьому варто акцентувати на прикладних аспектах педагогічної

підготовки, актуалізувати фізкультурно-педагогічні вміння та навички майбутніх учителів фізичного виховання, здатність застосовувати засвоєний матеріал у реальній педагогічній практиці [26, с. 68].

Професійно-педагогічна діяльність вчителя фізичного виховання спрямована на всебічний і гармонійний розвиток учнів, що висуває вимоги стосовно неперервного творчого зростання педагога. Креативний вчитель готовий до виявлення й розвитку індивідуальних здібностей школярів, задоволення їхніх потреб у руховій діяльності та інтересів щодо здоров'язбереження. У зв'язку з цим потрібно уникати надмірної уніфікації та стандартизації змісту освітнього процесу, натомість створювати диференційовані програми з урахуванням національних і регіональних традицій, які мали б корекційно-відновлювальний та оздоровчо-рекреаційний вплив на здобувачів [4, с. 27]. Як свідчить практика, ефективність педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання зростає, якщо її зміст набуває системного характеру, випереджувально охоплює новітні наукові досягнення, коли його спрямовано на успішне вирішення актуальних завдань неперервного особистісного та професійного становлення педагога, комплексний розвиток компетентності, набуття досвіду, основ професійної майстерності.

Разом із тим, формування педагогічної компетентності вчителів фізичного виховання потребує систематичного підвищення мотивації здобувачів, стимулювання процесу саморозвитку та професійного самовдосконалення, неперервного розширення, збагачення й активного оновлення їхньої методичної бази знань. Позаяк їхні освітньо-професійні завдання лежать у площині навчання учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) здорового способу життя та виховання здоров'язбережувальної поведінки, виникає потреба формування в них умінь і навичок, вироблення відповідних цінностей. Необхідна системна перебудова свідомості всіх суб'єктів фізкультурно-педагогічної освіти у ЗВО в напрямі науково-педагогічного мислення, зокрема цілісного бачення різних аспектів фізичного виховання молоді.

На погляд науковців, важливими для майбутніх учителів фізичного виховання є: усвідомлення сутності педагогічних завдань, оцінювання нового досвіду, контролювання продуктивності власних пізнавальних дій та освітньої діяльності. Тобто, під час професійної підготовки потрібно перевести здобувачів у «позицію суб'єкта знань, актуалізації процесу цілевизначення та планування діяльності, її

регулювання, контролювання та рефлексії» [8, с. 255]. Викладене дає підстави стверджувати, що педагогічна підготовка здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти має забезпечувати взаємозв'язок загального, особливого й індивідуального, що можна досягти поєднуючи три складники: фундаментальні знання в галузі психології та педагогіки, специфічні знання й уміння, що забезпечують спеціалізацію «Фізична культура», та широкого кола диференційованих знань і вмінь, які відповідають інтересам і схильностям самих здобувачів.

Проблеми вдосконалення змісту освіти в галузі ФКіС глибоко досліджені у розробках О. Ажиппо [1], А. Багорки [2], О. Безкопильного [3], П. Джуринського [6], Н. Завидівської [9], Є. Захаріної [11], Г. Кондрацької та А. Чепелюк [14], Л. Коновальської [16], Н. Степанченко [28], Л. Сущенко [29] та ін. Актуальність засвоєння психолого-педагогічних знань здобувачами фізкультурно-педагогічної освіти у ЗВО зумовлює об'єктивно висока роль людського чинника в соціально-культурних перетвореннях, зростання вимог до професійної та соціальної компетентності вчителів, їхньої готовності до неперервного професійного самовдосконалення. Опанування психолого-педагогічних знань і вмінь передбачає комплексне вивчення можливостей людського організму, психіки, механізмів розвитку і способів виявлення та реалізації творчих сил особистості, дієвих засобів комунікації та продуктивного педагогічного спілкування, взаємодії, розроблення й упровадження в освітню практику педагогічних інновацій, проєктування ефективних моделей і технологій навчання та виховання, самоосвіти і саморозвитку. Усе це свідчить про важливість психолого-педагогічних знань і вмінь і необхідність їх максимально можливого опанування здобувачами фізкультурно-педагогічної освіти для набуття інтегрованої професійної компетентності.

У затвердженому на цей момент професійному стандарті за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» зазначено, що «мета професійної діяльності вчителя полягає в організації навчання та виховання учнів під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання. Вчитель спільно з батьками, іншими законними представниками учнів сприяє розвитку здібностей учнів,

формуванню в них навичок здорового способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я...» [24]. Аналіз розроблених у стандарті професійних компетентностей (мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, емоційно-етичної, педагогічного партнерства, інклюзивної, здоров'язбережувальної, проєктувальної, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, здатність до навчання впродовж життя, рефлексивної) [24], багато з яких формуються під час опанування психологічних і педагогічних дисциплін, вказує на те, що невід'ємною складовою цих компетентностей є усвідомлений зміст психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, способів діяльності та якостей особистості, спрямованих на вирішення завдань професійно-педагогічного розвитку вчителів фізичного виховання у ЗВО.

Зміст педагогічної освіти здобувачів, які навчаються у ЗВО, визначається переліком обов'язкових навчальних дисциплін, передбачених нормативними документами професійної підготовки («Педагогіка», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Професійна майстерність учителя», «Цифрові технології в освіті та науці», «Педагогічна та професійна етика», «Методика виховної роботи» та ін., а також організацією різних видів педагогічної практики тощо), які використовуються в підготовці майбутніх учителів за різними спеціалізаціями [20, с. 347]. Потрібний учителям зміст психолого-педагогічних знань зумовлений предметною специфікою їхньої педагогічної праці, яка реалізується в системі «людина–людина», причому у процесі професійної діяльності вчитель взаємодіє з різними категоріями суб'єктів освіти [7, с. 41]. Добір змісту освіти з метою формування педагогічної компетентності майбутніх вчителів фізичного виховання ґрунтується на положенні, яке передбачає опанування здобувачами знань про предмет і способи діяльності педагога, набуття власного досвіду творчої діяльності, а також, що не менш важливо, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до педагогічної діяльності. Саме на цих засадах ми вважаємо доречним визначати (оновлювати, оптимізувати) зміст педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у ЗВО фізкультурного профілю.

Структурування змісту освітньо-професійних програм підготовки вчителя на різних рівнях опирається на стандарти вищої освіти у галузі знань Освіта/Педагогіка за відповідною спеціалізацією з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти, і галузевих об'єднань, академічної спільноти (освітнього співтовариства), організацій

роботодавців, широкої громадськості [21; 23]. Серед основних завдань педагогічної підготовки майбутніх учителів, які мають вирішувати науково-педагогічні працівники профільних кафедр відповідних ЗВО, О. Пєхота слушно виокремлює такі: ознайомити майбутніх педагогів із закономірностями розвитку особистості здобувачів освіти на різних етапах їхнього становлення; створити умови для усвідомлення та сприйняття педагогіки майбутніми учителями не лише як навчальної дисципліни, а, передусім, як науки, мистецтва, бази для конструювання авторських методичних систем, створення власної професійно-педагогічної позиції; спонукати і підтримувати постійний професійний розвиток і самовдосконалення майбутніх педагогічних працівників [22, с. 27].

Як уже зазначалося, зміст педагогічної підготовки вчителів фізичного виховання має забезпечувати її *випереджувальний характер*. Його цілісність зумовлена, на наш погляд, структурою педагогічної підготовки, що містить навчально-пізнавальну, навчально-практичну та самостійну діяльність здобувачів, а також єдністю навчальної, виховної, розвивальної, організаційно-управлінської, координувальної та інших функцій.

Як відомо, у випереджувальну освіту фахівців включається насамперед загальнонаукова підготовка як основа будь-якої наступної спеціалізації. Для майбутнього вчителя базою спеціалізації є, безперечно, педагогічна підготовка, яка є підґрунтям для залучення в різні види освітньо-професійної діяльності. Вона націлена переважно на розвиток педагогічних здібностей, схильностей, інтересів, переконань, ідеалів, світогляду, спрямованості особистості педагога, водночас створюючи можливості для виявлення та формування покликання, допомагаючи молодим учителям у визначенні їхньої життєвої та професійної позиції.

Мається на меті сприяти загальнокультурному, інтелектуальному розвитку, формуванню моральності внутрішнього світу, становленню системного наукового світорозуміння та вміння налагоджувати конструктивні відносини з іншими, комунікувати і взаємодіяти, а також озброїти вчителя засобами ефективного саморозвитку, підготувати до безперервної самоосвіти і самовдосконалення.

Виявлення педагогічних компетентностей учителя й адекватних узагальнених психолого-педагогічних і спеціалізовано-педагогічних знань і вмінь було здійснено на основі обґрунтування провідних функцій професійно-педагогічної діяльності (навчання учнів предметів або інтегрованих курсів; партнерська взаємодія з

учасниками освітнього процесу; участь в організації безпечного та здоров'язбережувального освітнього середовища, управління освітнім процесом, безперервний професійно-педагогічний розвиток) [24]) та, відповідно, трьох груп педагогічних цілей (організації та проведення успішної навчально-пізнавальної, виховної та розвивальної діяльності в різних соціально-професійних контекстах; педагогічної взаємодії та комунікування; мотивування та реалізації самопізнання, самоосвіти і саморозвитку) і деталізованих соціально-педагогічних завдань. Бралося до уваги, що педагогічні компетентності формуються, переважно, за принципом «від простого до складного», коли складніші з них охоплюють, розширюють і поглиблюють вже набуті простіші.

Таким чином, джерелом добору та конструювання змісту сукупності психологічних і педагогічних дисциплін для трьох ступенів педагогічної підготовки здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти (базовий психолого-педагогічний, який забезпечує формування у здобувачів основ педагогічної компетентності; фізкультурно-педагогічний, на якому здобувачі бакалаврату отримують повноцінну педагогічну підготовку, яка відповідає профілю їхньої предметної спеціалізації; поглиблено-спеціалізований – підготовка магістрантів до викладання профільної дисципліни «Фізична культура» та суміжних курсів на старшому ступені загальноосвітньої школи, у коледжах, ЗВО), є узагальнені психолого-педагогічні знання й уміння. На цій основі визначено склад відповідних компетентностей і включено до затвердженого професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [24]. Налагодження зв'язку між соціально-педагогічними функціями, щоденними завданнями професійно-педагогічної діяльності та педагогічними компетентностями є дидактичною вимогою щодо розроблення змісту психологічних і педагогічних дисциплін. Базовий зміст психологічних і педагогічних дисциплін задає діяльнісний аспект варіативної педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Його засвоєння за допомогою застосування інтерактивних форм і методів навчання, активізації та інтенсифікації самостійної роботи здобувачів забезпечує формування продуктивного професійного мислення й ефективних способів педагогічної діяльності, набуття досвіду розв'язання проблемних освітньо-професійних ситуацій і соціально-педагогічних завдань на основі психолого-педагогічних знань, умінь і навичок. Це сприяє формуванню інтегрованої компетентності

випускників ЗВО фізкультурного профілю як проєктованого результату навчання.

Зазначимо, що лише компетентність випускників, їхня спрямованість на задоволення потреб споживачів освітніх послуг розглядається як її об'єктивний результат, що визначає якість педагогічної освіти. Педагогічна компетентність випускників ЗВО фізкультурного профілю, як головна мета їхньої підготовки, характеризується рівнем узагальнених психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, розвиненими мотиваційно-ціннісними й емоційно-вольовими якостями особистості та здатністю ефективно застосовувати їх для вирішення різноманітних ситуацій і завдань у сфері професійно-педагогічної діяльності.

Структуру педагогічної компетентності вчителів фізичного виховання становить сукупність змістово розроблених складників (інструментальний, загальнопедагогічний, професійно-педагогічний, методично-організаційний і професійно-особистісний) і функціональних компонентів (аксіологічний; мотиваційно-спонукальний, когнітивний, конструювально-технологічний, операційно-педагогічний, оцінно-рефлексивний, креативно-педагогічний), формування яких забезпечує цілісний характер підготовки випускників ЗВО фізкультурного профілю до успішної професійно-педагогічної діяльності. Поетапне та послідовне засвоєння здобувачами фізкультурно-педагогічної освіти необхідних психолого-педагогічних знань і вмінь, що формуються на відповідних рівнях педагогічної підготовки, зростає по кожному з названих складників, які в сукупності утворюють педагогічну компетентність.

Щоб забезпечити ефективність професійно-педагогічної підготовленості учителів фізичного виховання, необхідно повсякчас оновлювати її зміст у ЗВО фізкультурного профілю. Мова йде про: зорієнтованість психологічних і педагогічних дисциплін, передусім, на вивчення концептуальних положень педагогічної освіти, розвиток творчого потенціалу здобувачів, вироблення в них умінь узагальнювати й аналізувати педагогічні процеси і явища; інтеграцію психолого-педагогічних і фахових дисциплін, їх спрямування на продуктивну професійну діяльність у галузі фізичного виховання школярів; визначення змістового наповнення педагогічної підготовки відповідно до об'єктів і способів професійної діяльності вчителя фізичного виховання; зміну питомої ваги певної дисципліни або навчального матеріалу для поглибленого опрацювання здобувачами

питань, пов'язаних із професійно-педагогічною діяльністю; використання додаткових матеріалів, що конкретизують зміст навчальної інформації стосовно спеціалізації майбутніх учителів фізичного виховання; відповідний добір практичних завдань; удосконалення системи контролю знань і вмінь здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти з метою зміни їхнього ставлення до педагогічної підготовки як до особистісно значущої професійної цінності.

Підвищенню якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання й ефективності формування педагогічної компетентності здобувачів сприяє розроблення та впровадження спецкурсів із психолого-педагогічних дисциплін. Зміст таких спецкурсів має передбачати: узагальнення засвоєних раніше теоретичних знань і практичних умінь щодо фізичного виховання школярів на системному рівні; поглиблення знань щодо особливостей фізкультурно-педагогічної діяльності у сучасних ЗЗСО. Зазначимо, що вивчення цих спецкурсів доцільно здійснювати на IV курсі навчання бакалаврів у ЗВО. Необхідність розроблення та впровадження вибіркових курсів із психолого-педагогічних дисциплін визначається тим, що вони не лише узагальнюють, доповнюють і поглиблюють вже здобуті знання з професійно-педагогічної діяльності вчителів фізичного виховання у ЗЗСО, а й цілеспрямовано збагачують їхній педагогічний арсенал практичними прийомами фізичного виховання та розвитку учнів у навчальній і позанавчальній, спортивно-масовій діяльності [10, с. 58-59].

Нині важливо, щоб майбутні вчителі фізичного виховання мали можливість впливати на конструювання тематики, структури й обсягу навчального матеріалу, закладеного в певній дисципліні. Це дасть змогу будувати конкретну педагогічну дисципліну з урахуванням потреб здобувачів освіти, відображатиме ставлення до їхньої особистості як до суспільно значущої цінності.

Важливою складовою змісту фізкультурно-педагогічної освіти у ЗВО вважаємо методичну підготовку майбутніх учителів фізичного виховання, яка, на думку О. Ярошенко, потребує «дієвих радикальних змін і доповнень» [31, с. 70]. Її завдання полягає у формуванні в майбутніх учителів: усвідомленої потреби щодо всебічної методичної підготовки до ефективного виконання фізкультурно-педагогічної діяльності у ЗЗСО; позитивного ставлення до опанування сучасних педагогічних технологій фізичного виховання школярів; міцних і різнобічних методичних знань і відповідного рівня методичних умінь і навичок [31, с. 70]. Щоб досягти цього, ЗВО фізкультурного профілю

мають передусім підняти рівень престижу методичних знань і вмінь у підготовці майбутніх учителів фізичного виховання шляхом удосконалення навчальних програм із методики викладання фізичної культури у ЗЗСО, «реалізувати дедуктивний підхід у формуванні змісту практичних занять із психолого-педагогічних дисциплін, осучаснити проведення педагогічної практики, надати педагогічного спрямування вивченню фахових дисциплін» [31, с. 70].

Аналіз стану методичної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання в процесі фізкультурно-педагогічної освіти свідчить що і викладачі, і здобувачі розуміють важливість цієї складової педагогічної освіти для подальшої успішної професійно-педагогічної діяльності, проте така підготовка у ЗВО фізкультурного профілю часто здійснюється непослідовно. Зокрема, потребують удосконалення такі її складові, як знання сутності методичної роботи вчителя фізичного виховання у ЗЗСО, нормативних документів і положень з організації фізичного виховання учнів та інших форм фізкультурно-оздоровчої діяльності у школі та в позаурочний час, а також вироблення в майбутніх учителів знань і вмінь щодо ефективного використання та вдосконалення навчально-методичного забезпечення процесу фізичного виховання школярів, налагодження міжпредметних зв'язків з іншими навчальними предметами; методичні поради щодо організації та проведення в закладі спортивно-масових заходів; пошук, вивчення, аналіз, розповсюдження кращого педагогічного досвіду фізичного виховання учнів; організація самоосвіти вчителів і самоконтроль їхньої педагогічної діяльності [15, с. 104].

Визначені нормативними документами змістові й організаційні вимоги до підготовки майбутніх учителів у вищій школі передбачають проведення педагогічної практики, обсяг якої має становити не менше 30 кредитів ЄКТС обов'язкової частини освітньо-професійних програм першого рівня освіти на всіх курсах (від першого року навчання у ЗВО); і не менше 30 кредитів (разом із підготовкою кваліфікаційної роботи) у межах обов'язкової частини магістерських програм [17]. Нині педагогічна практика реалізується за паралельною моделлю: її організація та зміст передбачають одночасне засвоєння майбутніми вчителями теоретичного матеріалу й одержання практичного досвіду, починаючи з II–III курсів бакалаврату.

Професійна підготовка педагогічних працівників у галузі Освіта/Педагогіка, зокрема зі спеціальності «Середня освіта» (предметна спеціалізація Фізична культура), на бакалаврському рівні передбачає педагогічну (3–6 кредитів), виробничу (6–12 кредитів), а

також інші види практик з урахуванням спеціалізації. На магістерському рівні підготовки майбутніх учителів передбачено переддипломну (6–9 кредитів), науково-дослідну (6–9 кредитів), асистентську (3–6 кредитів) практики. Мета практичної підготовки майбутніх педагогічних працівників на бакалаврському рівні полягає у формуванні професійних компетентностей, розвитку педагогічної майстерності; на магістерському рівні – виробленні компетентностей, пов'язаних зі здатністю використовувати результати наукових досягнень, дослідницької роботи в педагогічній діяльності, що сприяє формуванню методологічної культури майбутніх учителів, розвитку їхнього критичного мислення тощо [21, с. 23-24].

Важливим чинником є посилення практико орієнтованої, міждисциплінарної, прикладної спрямованості змісту психологічних і педагогічних дисциплін та інших навчальних курсів, що досягається не збільшенням їх обсягу, а шляхом переорієнтацією змісту дисциплін з «декларативних» знань на процедурні та ціннісно-смислові [32]. Це означає, що до змісту педагогічної підготовки вводяться типові проблемні ситуації й завдання, способи і технології розв'язання яких відповідають реальному контексту майбутньої професійної діяльності вчителів фізичного виховання, тобто впроваджується діяльнісний тип змісту навчання.

Ключовим елементом змісту освіти, заснованому на компетентнісному підході, є досвід самостійного вирішення різноманітних завдань і виконання професійно-педагогічних функцій (мотивування, цілевизначення, інформування, демонстрування, прогнозування, ухвалення рішень, організація, комунікація, контроль, корекція), ролей (учитель, вихователь, модератора, тьютора, фасилітатора, консультанта, тренера тощо) і соціальних рольових позицій (порадник, ініціатор, стратег, проєктувальник, лідер, організатор, менеджер, виконавець, спостерігач та ін.) з опорою на одержані знання, універсальні здібності та види готовності, що належать до різних сфер життєдіяльності, зокрема професійної. Освітня практика доводить, що цей досвід ґрунтується не на вміннях і навичках застосовувати знання у «готовому вигляді», що засвоюються і відпрацьовуються під час виконання певних вправ, а формується за допомогою використання в освітньому процесі активних та інтерактивних методів, створення проблемних ситуацій, що імітують складні професійні завдання й обставини. Такий підхід забезпечує набуття майбутніми учителями фізичного виховання психолого-педагогічних знань і досвіду, які формуються під час самостійного

пошуку способів професійно-педагогічної діяльності в нетипових навчально-виховних і соціально-педагогічних ситуаціях.

Однією з головних вимог до змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання є її організація в контексті їхньої майбутньої професійної діяльності. Реалізація компетентнісного підходу в педагогічній підготовці передбачає акцентування на розвивальних освітніх технологіях, що ґрунтуються на активних, рефлексивно-діяльнісних методах, проблемному, проєктному, науково-дослідному навчані, використання яких сприяє розширенню й активізації самостійної роботи здобувачів. Аналіз кращого досвіду дає підстави стверджувати, що найефективнішими є освітні системи, які опираються на продуману самостійну роботу здобувачів освіти, яка мотивує до досягнення професійних і життєвих цілей, забезпечує особистісне і професійне зростання. Педагогічний потенціал самостійної роботи над матеріалом, закладеним у змісті навчання, визначається тим, що вона впливає на розвиток рефлексивних і вдосконалення когнітивних якостей та аналітичних здібностей особистості майбутніх учителів.

Самостійна робота здобувачів освіти рід час навчання у ЗВО відіграє значну роль у професійному становленні особистості, формуванні прагнення до саморозвитку й самореалізації. Вона забезпечує майбутніх учителів інформацією, сприяє поглибленню знань, задовольняє їхні пізнавальні потреби й інтереси щодо вдосконалення фахового рівня, загальної та професійно-педагогічної культури. Цілеспрямована самостійна освітня діяльність відрізняється високим рівнем пізнавальної активності та здатністю самостійно керувати процесом опанування знань, спрямованістю «на задоволення потреб ідентифікації, соціалізації, самореалізації та самовдосконалення особистості для досягнення життєвих цілей» [25, с. 159].

Найбільш ефективні види самостійної роботи науковці пов’язують з можливістю використання віртуального освітнього середовища та застосування ІКТ, а саме: самостійний пошук інформації в мережі Інтернет, інтерактивних періодичних виданнях, в тому числі іноземними мовами [5, с. 204-218]; використання систем *E-learning* і *m-learning*, які дають здобувачам доступ до додаткових освітніх послуг, можливість самостійно визначати індивідуальну траєкторію навчання й саморозвитку [13, с. 107]; створення та підтримання у ЗВО віртуального навчального середовища для забезпечення розвитку інформаційно-навчальної взаємодії учасників освітнього процесу із новітніми засобами ІКТ, що сприяє формуванню

самостійної пізнавальної активності здобувачів [12, с. 328]; проєктування та впровадження різноманітних програмних засобів (електронних освітніх ресурсів) з метою розвитку складових компетентності й активізації професійно орієнтованої діяльності майбутніх фахівців в освітньому процесі [19, с. 353].

Належна організація самостійної роботи майбутніх учителів фізичного виховання під час їхньої педагогічної підготовки у ЗВО фізкультурного профілю, відображена в її змісті, забезпечить продуктивний розвиток індивідуальної освітньої траєкторії шляхом інтенсифікації пізнавальної діяльності, дасть здобувачам змогу переносити самостійно одержані знання у практичну площину, усвідомлювати їх професійну й особистісну значущість, що сприятиме досягненню більш вагомих результатів у формуванні педагогічної компетентності випускників.

Отже, результати досліджень з проблем удосконалення педагогічної підготовки майбутніх учителів у ЗВО фізкультурного профілю дають підстави стверджувати, що навчальні плани і програми їхньої підготовки мають містити всі види освітньої діяльності, максимально наближені до майбутньої професійно-педагогічної, передбачати організацію практик, які враховують запити стейкхолдерів, та науково-дослідну роботу здобувачів освіти з проблем фізкультурно-виховної діяльності тощо. Усе це становлять основу для відбору та конструювання змісту психолого-педагогічної підготовки, наближеного до професійних реалій, на основі обґрунтованих принципів її реалізації в цілісному освітньому процесі та з урахуванням особливостей вищої фізкультурно-педагогічної освіти.

У змістовому контексті професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів фізичного виховання у ЗВО фізкультурного профілю дослідники розглядають як: процес опанування здобувачами відповідних знань і вмінь, що забезпечують їм можливість успішної педагогічної діяльності за обраною спеціалізацією, усвідомлення їх значущості для самореалізації у професії; процес вироблення професійно-педагогічних умінь; процес розвитку професійно важливих якостей особистості вчителя фізичного виховання; процес накопичення особистісного досвіду професійної діяльності під час педагогічної взаємодії; процес становлення суб’єктної професійної позиції майбутніх учителів під час вирішення навчально-професійних завдань, зміст яких відповідає основним типам професійно-педагогічних завдань; процес набуття суб’єктного досвіду цілісної

освітньо-професійної діяльності в галузі фізичного виховання школярів.

Тобто, процес педагогічної підготовки у ЗВО фізкультурного профілю є логічно завершеним ланцюжком взаємопов'язаних і повторюваних видів діяльності, що реалізуються на основі використання освітніх ресурсів ЗВО, результатом якого є: дидактично трансформований соціокультурний досвід (що існує незалежно від освітнього процесу у вигляді навчально-програмних матеріалів); особистісний досвід, одержаний здобувачами освіти під час суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії, який проявляється у формі переживання, смислотворчості, саморозвитку. Змістовий аспект процесу педагогічної підготовки у ЗВО відображається також у логіці побудови його завдань. Сукупність професійно-педагогічних завдань утворює «стрижень» змісту педагогічної підготовки у ЗВО фізкультурного профілю, а етапи становлення педагогічної компетентності майбутніх учителів фізичного виховання визначають логіку його розгортання.

Науковці виділяють сім комплексних груп професійних завдань, до розв'язання яких мають бути готовими випускники: сприймати учнів як ціннісних суб'єктів освітнього процесу у ЗЗСО, конструювати ефективний освітній процес, налагоджувати взаємодію з іншими його учасниками, розвивати освітнє середовище ЗЗСО та використовувати всі його можливості для успішної фізкультурно-оздоровчої діяльності, проєктувати і реалізувати власний професійний та особистісний саморозвиток і самоосвіту, працювати з інформацією, керувати процесом фізичного виховання та власною професійно-педагогічною діяльністю.

Для успішного формування та розвитку педагогічної компетентності майбутніх учителів фізичного виховання когнітивний компонент змісту фізкультурно-педагогічної освіти потребує інтегрування загальнопедагогічних і методичних знань, знань із психології, теорії та методики фізичного виховання, соціально-гуманітарних знань і природничо-наукових основ фізичної культури. До *загальнопедагогічних знань* відносять, передусім, такі:

• знання фундаментальних ідей, концепцій, закономірностей розвитку педагогічних явищ, що становлять підґрунтя практичної діяльності вчителя і частину його наукового світогляду, визначаючи вектор його професійного мислення;

• знання основоположних педагогічних теорій, фундаментальних категорій і понять, опанування та розуміння сутності яких дає змогу вчителю цілеспрямовано, на науковій основі реалізувати педагогічну діяльність у ЗЗСО, аналізувати власні досягнення та недоліки, коригувати і проєктувати подальшу роботу;

• знання основних педагогічних фактів, що сприяє розширенню та накопиченню педагогічного досвіду;

• прикладні знання про загальну методику навчання та виховання школярів, загальні способи і прийоми організації освітнього процесу забезпечують засвоєння операційних аспектів педагогічної діяльності [30].

Психолого-педагогічна підготовленість передбачає також опанування здобувачами фізкультурно-педагогічної освіти таких знань:

– фундаментальних розділів педагогіки і психології, необхідних для організації конструктивної педагогічної взаємодії в процесі фізичного виховання, забезпечення її спрямованості на всебічний, зокрема фізичний розвиток школярів;

– історії становлення та розвитку педагогіки, шкільництва й освіти, зокрема фізкультурної;

– методики викладання предмету «Фізична культура»;

– вікових психофізіологічних особливостей учнів ЗЗСО, законів анатомо-фізіологічного і психічного розвитку школярів різних вікових груп;

– основоположних теорій психології особистості (аналітична, гуманістична, когнітивна, діяльнісна та ін.);

– психологічних основ ефективного педагогічного спілкування;

– інноваційних освітніх технологій, способів і прийомів їх реалізації у процесі фізичного виховання дітей і молоді;

– психолого-педагогічних особливостей особистісно орієнтованого навчання;

– змісту навчальних предметів і міжпредметних зв’язків, необхідних для організації спортивних секцій та їх повноцінного функціонування, занять факультативів, військово-патріотичних і туристично-краєзнавчих гуртків, проведення спортивно-масової роботи в школі тощо.

У результаті реалізації змісту навчання відповідно до запропонованої нами системи педагогічної підготовки вчителі фізичного виховання мають опанувати широке коло *психолого-педагогічних знань і вмінь* стосовно:

– визначення мети освітньої діяльності здобувачів;

– закономірностей і сучасних принципів навчання та їх урахування в освітньому процесі;

– сучасного розуміння сутності, структури і функцій освітнього процесу, забезпечення єдності теоретичної та практичної складових його змісту;

– вимог до змісту та проведення занять різних типів, добору відповідних методів навчання;

– особливостей структури діяльності педагогів і здобувачів освіти;

– обрання та використання найбільш доцільних засобів і прийомів педагогічної діяльності;

– урахування в процесі фізичного розвитку учнів ЗЗСО, їхніх психологічних і вікових особливостей;

– навичок реалізації диференційованого й індивідуального підходу в навчанні та фізичному вихованні здобувачів освіти;

– створення необхідних педагогічних умов як комплексу заходів щодо неперервного підвищення ефективності освітнього процесу;

– забезпечення позитивної психологічної атмосфери і підвищення мотивації навчальної та виховної діяльності здобувачів освіти;

– застосування оптимальних критеріїв і показників оцінювання якості знань, умінь і навичок здобувачів освіти;

– запровадження комплексу заходів щодо корегування вчителем власної роботи задля запобігання неуспішності здобувачів освіти;

– вміння та навички планувати, проєктувати, рефлексувати, аналізувати свою діяльність і діяльність школярів;

– володіння риторичною майстерністю та технікою тактовного педагогічного спілкування;

– організації співпраці та безбар’єрної педагогічної взаємодії;

– застосування дієвих психологічних чинників впливу на учнів в освітньому процесі та позанавчальній діяльності.

Важливим напрямом педагогічної підготовки здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти, який потрібно відобразити в її змісті, є вироблення й розвиток практичних умінь і навичок педагогічної діяльності в галузі фізичного виховання, які мають удосконалюватися під час методичної роботи, обміну досвідом із колегами, вивчення та застосування досягнень педагогів-новаторів у галузі фізичного виховання школярів. Це сприятиме збагаченню

загальної та професійної культури майбутніх учителів фізичного виховання, свідомому опануванню філософських засад сучасної педагогічної освіти, концепції фізичного виховання в системі освіти. У змісті педагогічної підготовки здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти передбачаються також різні форми їхньої самоосвітньої діяльності, що сприяють саморозвитку і професійному самовдосконаленню майбутніх учителів.

Зміст педагогічної підготовки здобувачів у ЗВО фізкультурного профілю має забезпечувати вироблення комплексу *педагогічних умінь* як сукупності послідовно розгорнутих дій, заснованих на теоретичних знаннях, оскільки саме педагогічні уміння і здатність їх реалізувати у професійній діяльності відображають рівень педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання. До них належать:

– організаторські вміння (мобілізаційні, мотивувальні, інформаційні, розвивальні й орієнтувальні), що передбачають залучення здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти до різних видів організаційно-педагогічної діяльності під час навчання та практик; мобілізаційні та мотивувальні вміння пов'язані з привертанням уваги учнів до предмета «Фізична культура», занять спортом та участі у спортивно-масових заходах, розвитком у них стійких інтересів до навчання, збереження власного здоров'я, фізичної праці та інших видів фізкультурно-оздоровчої діяльності; інформаційні вміння – з методами і способами отримання професійно значущої інформації та її оброблення, а також із безпосереднім викладом учням навчальної інформації; розвивальні – здатність учителя фізичного виховання визначати «зони найближчого розвитку» окремих учнів ЗЗСО, класу в цілому, здійснювати індивідуальний підхід до кожного школяра; орієнтувальні уміння спрямовані на формування в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я, фізичного розвитку, занять спортом, а також на організацію спільної творчої фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів і педагогічного колективу ЗЗСО, яка розвиває соціально-значущі якості особистості суб'єктів освітнього процесу;

– комунікативні вміння вчителя відображають його здатність до ефективного педагогічного спілкування (вербального та невербального) і значно впливають на його педагогічну техніку; до них відносять уміння будувати діалогічну взаємодію у процесі фізичного виховання й активно залучати до неї учнів, розподіляти увагу та підтримувати її стійкість, обирати оптимальні способи власної поведінки, звернень, правильно аналізувати вчинки вихованців, чітко

визначати мотиви, якими вони керуються, впливати на їхню поведінку в різних ситуаціях;

– перцептивні вміння допомагають вчителю фізичного виховання розуміти індивідуальні особливості інших людей (учнів, колег-учителів, батьків), визначати їхні ціннісні орієнтації, потреби, інтереси, що забезпечує особистісно орієнтований характер педагогічної діяльності, сприяє розвитку в учнів фізичних здібностей та особистісних якостей відповідно до їхніх потреб і запитів суспільства.

У контексті проблематики нашого дослідження особливу увагу привертають *педагогічні вміння та навички* вчителя, пов'язані з ефективним упровадженням інноваційних технологій у процес фізичного виховання учнів, а також вміння:

– систематично аналізувати успішність власної професійно-педагогічної діяльності щодо навчання техніки рухів або розвитку фізичних здібностей учнів;

– узагальнювати власний досвід і досвід інших педагогів щодо впровадження інноваційних технологій фізичного виховання;

– обирати оптимальні форми і методи особистісно орієнтованого фізичного виховання, добирати доцільні навчально-дидактичні матеріали;

– планувати і проводити навчальні заняття з фізичної культури, організовувати позакласну фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу;

– здійснювати безпосередній контроль за фізичним вихованням школярів і навчати їх методів самооцінювання власної успішності щодо фізичного розвитку;

– контролювати оптимальність алгоритму навчально-виховної взаємодії; організовувати, проєктувати і моніторити фізичний розвиток здобувачів освіти;

– творчо підходити до планування навчально-виховної діяльності [27, с. 382].

Слід зазначити, що цілеспрямоване опанування здобувачами фізкультурно-педагогічної освіти психолого-педагогічних знань і вмінь супроводжується становленням педагогічного світогляду, розвитком методичного мислення, формуванням педагогічної спрямованості особистості, внаслідок чого виробляється ціннісне ставлення майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності.

Узагальнюючи викладене, конструювання змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у ЗВО фізкультурного профілю розглядаємо в єдності таких ***компонентів***:

– *когнітивного*, який передбачає опанування системи знань про сутність та особливості педагогічної діяльності з фізичного виховання школярів, структуру професійно-педагогічної компетентності та характеристику її складових;

– *аксіологічного*, спрямованого на формування у здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти професійно-моральної позиції, системи професійно-педагогічних цінностей, зокрема ціннісного ставлення до професійно-педагогічної діяльності та суб'єктів освітнього процесу;

– *діяльнісного*, завдяки якому в майбутніх учителів фізичного виховання виробляються необхідні вміння та навички ефективної професійно-педагогічної діяльності в галузі ФКІіС;

– *особистісного*, що орієнтує здобувачів на формування індивідуальних стратегій розв'язання професійних проблем, готовності до проєктування спільно з учнями траєкторії їхнього особистісного та фізичного розвитку;

– *рефлексивного*, що сприяє формуванню у здобувачів особистісних новоутворень на основі аналізу власної педагогічної діяльності, професійної поведінки тощо, які значно впливають на розвиток їхньої педагогічної компетентності.

Отже, у змісті педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання органічно поєднуються теоретична та практична складові, що відображають цілеспрямований процес формування педагогічної компетентності здобувачів. Теоретична складова передбачає опанування ключових понять, закономірностей і принципів педагогічного процесу як інтеріоризованого змісту внутрішнього світу особистості здобувача. Практичну складову доцільно розглядати як засіб особистісного зростання здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти, формування їхніх професійних настанов і педагогічної позиції, системи мотивів, розвитку емоційно-почуттєвої сфери. Вона системно відображає сукупність понять і закономірностей, дій та операцій, якими здобувачі користуються під час практичної діяльності у процесі педагогічної підготовки.

Випереджальна освіта цілеспрямовано готує майбутніх учителів до життя та праці в інформаційно насиченому освітньому середовищі, що диктує потребу підвищеної відповідальності, ширшої та водночас

гнучкішої загальнонаукової бази, яка має безперервно збагачуватись і поповнюватись. Це дає змогу поєднувати повноцінну, змістовну сьогочасну життєдіяльність здобувачів із підготовкою до подальшої професійно-педагогічної діяльності. Готуючи до виконання своїх функцій у суспільстві майбутнього, вона має вчити ефективно вирішувати завданнями сьогодення. Усі компоненти змісту та шляхи їх реалізації враховані під час апробації та корегування розробленої системи педагогічної підготовки вчителів фізичного виховання у ЗВО фізкультурного профілю, спрямованої на формування й розвиток педагогічної компетентності випускників. Результати наших експериментальних досліджень підтверджують адекватність і затребуваність виявлених педагогічних компетентностей для виконання професійних функцій вчителя фізичного виховання та різнопланових соціально-педагогічних завдань.

Зростання вимог до професійної компетентності учителів фізичного виховання вимагає від закладів вищої освіти невідкладних дій щодо вдосконалення не лише змісту, а й форм і методів підготовки майбутніх педагогів цього профілю. До того ж затвердження нових навчальних програм з фізичної культури для учнів закладів загальної середньої освіти висуває підвищені вимоги до психолого-педагогічної підготовленості майбутніх учителів фізичного виховання. Для цього потрібно вдосконалити методику викладання дисциплін педагогічного спрямування, які займають одне з провідних місць у професійній підготовці здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти.

Таким чином, зміст педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у ЗВО фізкультурного профілю розглядаємо в єдності когнітивного, аксіологічного, діяльнісного, особистісного, рефлексивного компонентів, які передбачають: інтегрування теоретичних і методичних психолого-педагогічних знань, вироблення та розвиток практичних умінь і навичок педагогічної діяльності в галузі фізичної культури, різні форми самоосвітньої діяльності, що сприяють особистісному саморозвитку та професійному самовдосконаленню здобувачів фізкультурно-педагогічної освіти. Підвищення ефективності педагогічної підготовки потребує системного оновлення її змісту, який випереджувально опирається на новітні наукові досягнення, спрямовується на комплексне розв’язання актуальних завдань професійно-особистісного становлення майбутніх учителів фізичного виховання, розвитку їхньої педагогічної компетентності, цілеспрямовану перебудову свідомості суб’єктів

фізкультурно-педагогічної освіти в напрямі цілісного бачення процесу фізичного виховання школярів. Для вирішення цього завдання у змісті фізкультурно-педагогічної освіти доцільно: посилити психолого-педагогічну складову, акцентувати на прикладних аспектах педагогічної підготовки, актуалізувати фізкультурно-педагогічні вміння та навички застосовувати засвоєний матеріал у реальній професійно-педагогічній діяльності.

Рекомендована література

1. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах : дис. … д-ра пед. наук / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2013. 485 с.
2. Багорка А. Наступність у вивченні фахових дисциплін у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в системі «коледж – університет». *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти* : зб. наук. пр. Слов'янськ, 2017. Вип. 5(1). С. 202–212.
3. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.
4. Безугла Л. І. Особливості післядипломній педагогічній освіти вчителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* / за ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2012. № 6. С. 25–28.
5. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. вищ. навч. закл. і слухачів ін-тів післядиплом. пед. освіти. Київ ; Вінниця : Планер, 2005. 366 с.
6. Джуринський П. Б. Вивчення змісту дисциплін професійної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбереження учнів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2011. № 5/6. С. 93–104.
7. Дубасенюк О. А. Роль педагогічних знань у професійній підготовці майбутнього вчителя *Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 15–44.
8. Єрмоленко О. В., Стрєлков К. О. Актуальні питання проектування змісту компетентністно орієнтованого навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*: зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Краматорськ, 13–14 травня 2020 р. / за заг. ред. Ю. О. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2020. С. 251–257.
9. Завидівська Н. Особливості вдосконалення змісту загальної фізкультурно-оздоровчої освіти студентів у контексті законів і категорій філософії. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. 2013. № 3 (23). С. 27–32.
10. Заікін А. В. Реалізація моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання ЗСЖ молодших школярів на засадах гендерного підходу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного*

виховання і спорту / за ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2009. № 8. С. 57–59.

11. Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи: теорія та методика : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2012. 440 с.

12. Інформаційно-освітній портал у підготовці майбутніх учителів : монографія / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, М. Ю. Кадемія та ін. ; за ред. Р. С. Гуревича. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 416 с.

13. Козяр М. М. Використання інтерактивних технологій навчання у підготовці фахівців безпеки життєдіяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вип. 44. Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 105–109.

14. Кондрацька Г., Черелюк А. Змістове наповнення процесу формування професійної культури майбутнього вчителя фізичної культури у вищих навчальних закладах. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр. 2015. № 1(29). С. 12–16.

15. Коновальска Л. О. Дослідження сучасного стану формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культуриу процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* / за ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2008. № 11. С. 101–104.

16. Коновальска Л. О. Зміст професійно орієнтованих дисциплін, які сприяють формуванню методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету.* Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. Вип. 112(2). С. 149–152.

17. Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні : затвердж. наказом Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti (дата звернення: 5.04.2022).

18. Кошляк Л. Р. Підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичного виховання із застосуванням інноваційних технологій з чирлідингу. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*: зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Краматорськ, 13–14 травня 2020 року / за заг. ред. Ю. О. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2020. С. 336–346.

19. Литвин А. В. Інформатизація професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю : монографія. Львів : Компанія «Манускрипт», 2011. 498 с.

20. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю: монографія / за ред. С. О. Сисоєвої. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 416 с.

21. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54 с.

22. Пєхота О. М. Технології педагогічної освіти: мета, зміст, особливості застосування у сучасних умовах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 1(40). С. 26–31.

23. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.08.2022).

24. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Вчитель із початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста) : затвердж. наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства № 2736 від 23.12.2020 р. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf (дата звернення: 18.03.2026).

25. Руденко Л. А. Самоосвіта і саморозвиток майбутніх фахівців соціального захисту в інформаційному суспільстві. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців* : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. Вип. 49. Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. С. 157–160.

26. Соловйов В. Сучасні концептуальні підході до професійної підготовки викладачів фізичного виховання. *Молодь і ринок*. 2013. № 5(100). С. 65–68.

27. Соловйов В. Ф. Методологія, теорія та методика педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання : монографія / за ред. А. В. Литвина. Львів : ЗУКЦ, 2023. 576 с.

28. Степанченко Н. І., Матвійчук Т. Ф. Вдосконалення загальнопедагогічної підготовки студентів ВНЗ фізкультурного профілю. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. Чернігів : 2011. Вип. 86, т. 2. С. 439–441.

29. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. 442 с.

30. Формування загальнопедагогічної компетентності майбутніх учителів : монографія / Акімова О. В., Галузяк В. М. [та ін.]. Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2016. 200 с.

31. Ярошенко О. Г. Методична підготовка майбутніх учителів: реальний стан і шляхи до вдосконалення. *Вища освіта України*. 2004. № 1. С. 69–73.

32. Ackoff R. L. Ackoff's best : his classic writings on management. New York : John Wiley & Sons, 1999. 356 p.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Валерій СОЛОВЙОВ
Галина ФЕДЮК

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

методичні рекомендації

Підписано до друку 26.04.2026 р. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 1,37. Обл. вид. арк. 1,4.

ЛДУФК
імені Івана Боберського

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11
тел. +38 (032) 261-59-90
http://www.ldufk.edu.ua/